

удосконалювати власні компетенції щодо змісту освіти в національній школі, вивчати закономірності та принципи навчання мови. Таким чином, враховуючи результати розвідки, можна говорити про значні досягнення у вивченні учнями російськомовних класів української мови. У межах отриманих результатів, в подальшому можна досліджувати інші розділи мовознавства української мови, розглядати ці розділи з погляду лінгводидактики, що значно прискорить вивчення та засвоєння української мови усіма охочими.

Список використаних джерел:

1. Всесвітній словник української мови. URL: <http://surl.li/fcwr> (дата звернення: 30.08.2020).
2. Концепція мовної освіти 12-річної школи. *Дивослово*. 2002. № 8. С. 58-62.
3. Пентилюк М. Розвиток української лінгводидактики в контексті державного стандарту базової і повної освіти в Україні. *Вісник Львівського університету. Серія філологічна*. 2010. Вип. 50. С. 123-130.
4. Словник української мови. В 11 т. Т. 11. Київ : Наукова думка, 1980. 699 с.

Кирилюк С.А.

викладач,

*Відокремлений структурний підрозділ
«Київський торговельно-економічний фаховий коледж
Київського національного торговельно-економічного
університету»*

ПРОБЛЕМА ДВОМОВНОСТІ В УКРАЇНІ

Двомовність або білінгвізм – явище володіння двома мовами як рідними. Характерне для певних осіб, груп осіб, країн тощо.

Знання нацією рідної мови на пряму відображає її розвиток. А відродження і розвиток української нації – це важлива стратегічна мета всіх українців, які живуть в Україні.

Українська державність залежить від того, чи ввійде національна ідея в свідомість громадян, і мові належить особливе місце в процесі консолідації.

Правовою основою для здійснення державної мовної політики в Україні є стаття 10 Конституції України, Рішення Конституційного Суду України від 14.12.1999 р. щодо застосування державної мови органами державної влади, використання її в навчальному процесі, а також законодавчі акти, зокрема закони «Про національні меншини в Україні», «Про освіту», «Про інформацію», «Про телебачення і радіомовлення» тощо. Але на жаль, не дивлячись на це, мовне питання в Україні стало предметом гострої політичної й ідеологічної боротьби.

Сильна державна мова є гарантією присутності країни у площині світової культури і цивілізації. Держава з чіткою національною та мовною позицією має широкі можливості зарекомендувати себе як сильна та сучасна країна. Однак, в Україні дехто вперто стверджує про офіційну українсько-російську двомовність.

В цій ситуації доречно навести слова чесько-європейського націоналога Б. Клінберга, який у розвідці «Народ і національність» (1919 р.) підкреслював, що «мова творить своєрідність народу і народ мусить мати свою рідну мову, інакше він перестає бути народом» [1].

Дослідник Г. Бурячок влучно підмітив, що «завдяки мові нормально функціонує її організм як політично, так і економічно, і культурно. Мова – найголовніший чинник консолідації нації, її основна ознака... Втрачаючи мову, людина тим самим перестає бути членом мовної, а отже, етнічної спільноти...» [2].

Одним із наслідків явища двомовності є втрата особистої національної свідомості. На думку Т. Возняка: «Повного забуття старого і входження в нове немає. Людина надовго, а, зазвичай, назавжди залишається в певному «між». Цей стан, ясна річ, далекий від ідеалу і є станом розщепленості» [3].

Проблему двомовності необхідно розглядати саме з погляду її впливу на психіку людини. Якби більшість членів соціуму володіли б обома мовами в однаковій мірі, легко переключалися з однієї на іншу, тоді б можна було би вести мову про збалансовану мовну ситуацію. Однак, на думку деяких лінгвістів, як Б. Гавранек, А. Мартіне, Є. Хауген, повне володіння двома мовами перевищує психічні можливості звичайної людини.

Для більшості мовців України характерним є перехід з рідної мови на мову співрозмовника, що свідчить про ослаблення мовного імунітету та втрату престижу мови. І у більшості випадків незручно почуває себе той, хто говорить українською, саме він переходить на мову співрозмовника.

З двомовності у суспільстві виникло таке явище, як суржик (хаотична українсько-російська мішанина).

Вивчаючи суржик, деякі дослідники спрощують проблему і заохочують білінгвізм. Мовознавець В. Труб вважає суржик виявом «низького культурно-освітнього рівня» і відносить його до просторіччя [4]. Але у повсякденному житті часто зустрічаємося з випадками масової мовної некомпетентності, притаманної викладачам, лікарям, політикам. Зрештою, В.Труб робить висновок, що просторіччя є однією з нормативних підсистем мови і не загрожує її повноцінному функціонуванню.

Філософ Т. Вознюк поставив проблему суржику в контексті конкретного людського існування: «...ми не можемо не бачити того, що суржикові варіанти стали мовою для мільйонів людей, і ми повинні ставитися до них серйозно, бо, судячи з усього, матимемо з ними справу ще дуже довго... Принаймні навіть з чисто гуманітарних міркувань ми не маємо права відмахуватись від них і не бачити за ними проблем мільйонів людей... У суржиках українська мова ... теж приховано існує, хоч багатьом і, можливо, справедливо, здається, що лише животіє» [5].

Отже, ситуація двомовності є надзвичайно нестабільною як у мовному, так і в культурно-політичному аспектах. Як наслідок – виникає явище суржику, і ми маємо справу з мовною некомпетентністю мільйонів українців, які потрапили в залежність від історичних реалій. Ці процеси стають небезпечними, коли вони починають проникати в мову, спричиняючи інтерференцію всіх рівнів, що носіями мови сприймається як норма.

Список використаних джерел:

1. Енциклопедія етнодержавознавства / Ю. Римаренко, В. Черенець та ін.; за ред. Ю. Римаренка. – К., 2000. – Ч. 1. – Кн. 2. – 522 с.
2. Бурячок Г. «Просвіта»: історія та сучасність (1868–1898). – К., 1998. – 308 с.
3. Возняк Т. Відродження івриту та української. Онтологічні підстави та наслідки // Сучасність. – 1992. – № 8. – С. 107–112.
4. Труб В. Явище «суржику» як форма просторіччя в ситуації двомовності // Мовознавство. – 2000. – № 1. – С. 46–48.
5. Возняк Т. Тексти і переклади. – Харків, 1998. – 345 с.